

TÄÄLTÄ JOSTAKIN 1965

PASIFISTINEN ARMEIJAROMAANI, KOKEELLINEN PROOSATEOS

Mukka kirjoitti Rauno Ekholmille ja Rauno Vellingille Gummerukseen:

JK/KR — KAJAANI
25.10.64

Kiitokset vain niistä arvostelu jäljennöksistä. Joko tässä vaiheessa voi muodostaa mitään kuvaa siitä, miten "Syntinen lauluni" menee kaupaksi?

Ja joko nyt voisi saada sopimusta niistä kahdesta jutusta? Onko "Syntinen laulu" saanut odotukset täyttävät arvostelut?

Täältä "raskaasta" käsin on vaikean tuntuista hoitaa mitään asioita. Näkisin kovin mielelläni "Tabun" ja "Sankarihymnin" sopimukset kädessäni ja vielä mieluummin rahaa, kun vaimolle on langennut maksettavaksi hänen kouluikäinen velkansa, eikä mistään käsin näytä löytyvän pelastusta. (...)

KSS 1 — Hki
5.11.64

Sain juuri hetki sitten nuo sopimukset ja kiirehdin lähettämään tämän toisen heti takaisin. Rahaa voi lähettää tämän Helsingin osoitteella. Mikäli siitä "Syntisestä laulusta" tulee ennakkoa, otan sen mielihyvin vastaan. (...)

Minua kävi toissailtana Saarikoskikin vilkaisemassa — hienoisessa hiprakassa kuten kait on hänelle tavallista.

Tuntuu jollakin tavoin mukavalta kun tuon "Tabunkin" kohtalo näyttää nyt selvemmältä, ja muutenkin — täällä sairaalassa on hyvä levätä. Kun vain saisin keinoteltua kirjoituskoneen tänne.

En nyt osaa sanoa enempää. Kirjeestä olisin iloinen.
Terveisin Timo

Pello 5.2.1965

(...) Minua harmittaa tällä hetkellä tavattomasti se, etten heti voi ruveta tekemään romaania: se olisi niin valmiina jo mielessä, suurimmalta osaltaan jo yksityiskohtia myöten. Saanen siihen "dokumenttiaineistoa" Sadankomitealta, mutta mitään varsinaista pasifismin julistusta ei tarkoitukseni ole tehdä (...). Näin muutama viikko sitten televisiossa Sergei Eisensteinin "Panssari-laiva Potemkinin" — se antoi tavattomasti ajattelamista

ja innosti uusiin ideoihin. (...)

Maanantaina olen Ämmänsaaressa taas, mutta 11.2.65 osoitteeni taitaa olla JK7KR Kajaani. Uudet alokkaat tulevat 15 pnä Ämmänsaareen ja me muutamme Kajaaniin.

Parhain terveisin
Timo K. Mukka

P.S.

Enkö voi saada "Tabusta" sen 400:- nyt heti kun korrehtuuri on selvä?

Pello 16.5.65

Monet kiitokset kirjeestänne.

Luulen, että armeijaa käsittelevä romaanini tulee olemaan valmis elokuun loppuun mennessä, sikäli mikäli kirjoittaminen sujuu suunnitelmien mukaan, ja ellei mitään ihmeitä ala tapahtua. Teos on mielessäni valmiina loppuun asti — olen valmistellut sitä koko viime talven, mutta paperilla siitä ei vielä ole riviäkään.

(...) Kirjani valmistumisen suhteen vaivaa mieltäni kovan rahapulan lisäksi ainoastaan se, aikooko Gummerus mitenkään puuttua kirjani poliittiseen ja aatteelliseen sävyyn. Olisin iloinen jos Te jo nyt voisitte sanoa jotakin siitä — kirja tulee nimittäin olemaan kallellaan vasemmalle ja toivoakseni pasifistinen.

Pellossa 22.5.65

Monet kiitokset kirjeestä ja monisteista. Niistä monisteista on kyllä paljonkin apua romaaniin rakentamisessa. Kirjani päätavoite on luonnollisesti mahdollisimman suuri taiteellinen panos, mihin minun käsitykseni mukaan sisältyy se, että kirjaa myös luetaan ja myydään. En kirjoittaisi riviäkään, ellen uskoisi, että kirjoittamastani tulee myös myyntimenestys.

Kirjaani ei tule mitään varsinaista juonta, eikä muita ylemmäksi asetettua yhtä päähenkilöä jonka edesottamuksia kirjassa seurattaisiin. Pysin esittämään mahdollisimman kiihottoman ja isoja sanoja välttävän tavallisen kahdeksan kuukauden varusmiehen käsityksen armeijasta — pikkutarkkaa kuvausta päiväohjelmasta, sotamiehen ruumiista joka liikkuu kasarmialueella ja maastossa ja ajatuksista, jotka liikkuvat siviilissä. Kirjani kirjoitustyylillä tulee hyvin vaihtelevaksi (...) mukaan myös joitakin suoria lainauksia esim. sanomalehdistä. (...)

Väitöskirjassaan *Keskeltä melua ja ääntä* (2009) Elina Arminen esittää, että Mukan myöhäistuotanto oli vastaus 1960-luvun kirjallisuudelle tyypillisiin kriittisyyden ja aidon rationaalisuuden vaatimuksiin. Mukan kaunokirjalliset teokset ovat kokeellisen esitystavan systemaattista kehittäelyä. Hänen ilmaisussaan tekstit ovat tasa-arvoista materiaalia, jota hän kollaasimaisesti ja simultaanisesti limittää. *Täältä jostakin* siteeraa isänmaallisia puheita ja lauluja ja pasifistien pamfletteja siten, että teoksen pasifistinen päämäärä ei jää epäselväksi.

Kirjan päähenkilön kuvataiteilija Matti K. Tullin elämäntilanne on hyvin samankaltainen kuin hänen itse kirjoittavan Timo K. Mukan. Katkelma sivulta 54:

Hän oli mennyt naimisiin vuosi sitten ja hänen oli vaikea erota vaimostaan kahdeksaksi kuukaudeksi, hän ajatteli ja vakuutteli itselleen yhä uudelleen ja uudelleen että näin oli. Mutta eikö ollut muutakin?

Miksi hän suhtautui kielteisesti sotaväkeen, maanpuolustusajatukseen, sotaan isänmaa-käsitteen puolesta ja ennen muuta omaan asepalvelukseensa?

Pelottiko häntä se mikä odotti?
Kuolema?

Elina Arminen kirjoittaa Tullin mielentilasta: "Jääkäri Tulli ahdistuu itse lopulta niin, että hänen mielensä alkaa järkyä. (...) Armeija ja sitä koskevat puhutavat ovat Tullille kaaos, jonka yhteyttä omaan elämäänsä hän ei täysin pysty ymmärtämään. (...) Hän pohtii suhtautumistaan armeijaan, pasifismiin, taiteeseen, uskontoon, vaimoonsa, syntyvään lapseensa ja seksuaalisuuteensa. (...) Teoksen materiaaliin sisältyy myös sitaatteja aiemmista teksteistä (...) puolustusvoimien ohjesäännöt ja esitteet, Sadankomitean julkaisemat pamfletit, isänmaalliset laulut ja kaunokirjallisuussitaatit."

Arminen mukaan romaanin aineksista muodostuu ensinnäkin fiktiivinen kertomus Tullin armeijakokemuksista ja toiseksi autenttinen ajankuva armeijakäsityksistä 1960-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa. Näiden lomassa kirjailija hyödyntää omaan elämäänsä ja armeijakokemuksiinsa viittaavaa aineistoa. Mukan oma armeija-aika, jonka aikalaisjulkisuuteen tutkija viittaa, antaa teokselle osan sen merkityksistä.